

4 PREVENTIVNI PROGRAMI

4.2 PRESEJALNI PROGRAMI

4.2.1 SVIT

V Sloveniji je bilo v letu 2016 v program povabljenih 307.505 oseb. Izjavo o sodelovanju je vrnilo 196.903 oseb. Ta delež predstavlja slabih 64 % povabljenih, kar je za 7 % več kot na začetku delovanja programa, ampak še vedno za slabih 6 % manj od zadostnega deleža (70 %) preiskovancev v določenih starostnih skupinah.

Program Svit je državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja raka na debelem črevesu in danki, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009 v okviru Nacionalnega inštituta za javno zdravje.

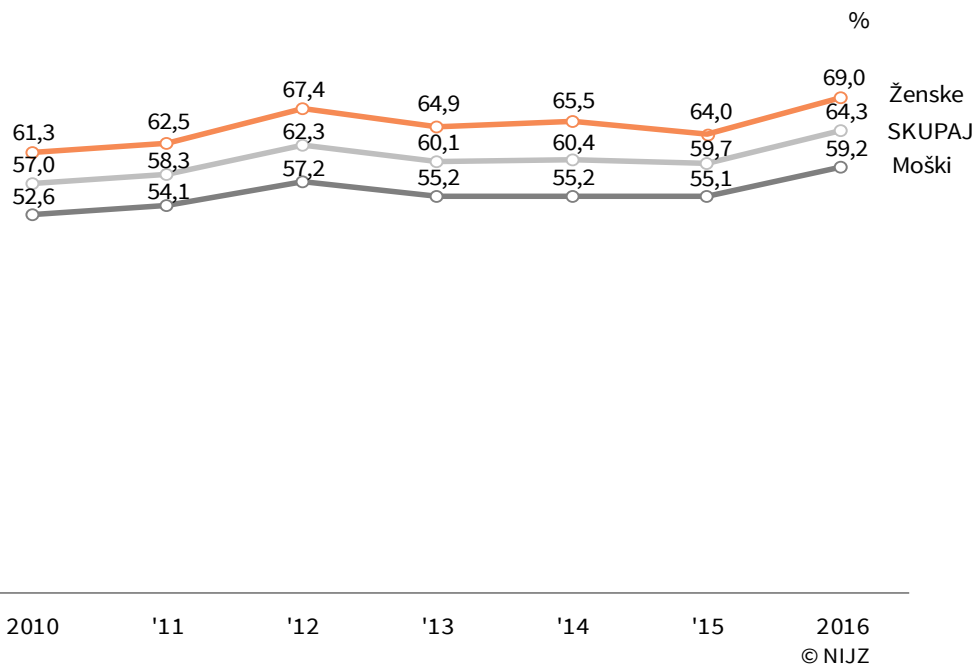
V Sloveniji je leta 2016 v Programu Svit sodelovalo 64,3 % povabljenih. V obdobju od leta 2010 do 2016 lahko zasledimo trend naraščanja povprečne odzivnosti vabljenih oseb, ki je kljub predhodnemu triletnemu obdobju upadanja ponovno izrazito zrasla. Letošnje vrednosti kazalnika (64,3 %) so za skoraj 5 % višji od lanskoletnih (59,7 %) in za skoraj 7 % več kot na začetku delovanja programa, kar trenutno predstavlja najvišjo odzivnost prebivalstva v preventivni program Svit v celotnem obdobju delovanja programa.

Kar se tiče delitve po spolu, je v letu 2016 izjavo o sodelovanju v Programu Svit vrnilo več žensk (69 %) kot moških (59,2 %). Višjo odzivnost žensk za približno 10 % lahko zasledimo skozi celotno obdobje 2010–2016.

Med presejanjem v letu 2016 je imelo po testu za prikrito krvavitev v blatu 163.483 (93,0 %) oseb negativen izvid in 12.398 (7,1 %) pozitivnega. Delež pozitivnih testov je v letošnjem letu (7,1 %) najvišji od vseh vrednosti v preteklih letih. Delitev po spolu je pokazala, da je bilo med presejanimi osebami s pozitivnim testom v letu 2016 več moških (8,7 %) kot žensk (5,8 %). Višji delež pozitivnih testov na prikrito krvavitev med moškimi lahko zasledimo skozi vsa leta presejalnega programa. Pri ženskah skozi prvih pet let delovanja programa opazamo relativno ravno krivuljo z manjšimi odstopanji, kar pomeni, da je povprečno število pozitivnih testov do sedaj ostajalo skoraj nespremenjeno. Vendar je porast vrednosti kazalnika v zadnjih dveh letih spremenil trendno črto v izrazito naraščajočo. Pri moških pa, kljub zelo spremenljivi sliki rezultatov presejanja, prav tako opazamo stabilni trend naraščanja deleža pozitivnih izvidov.

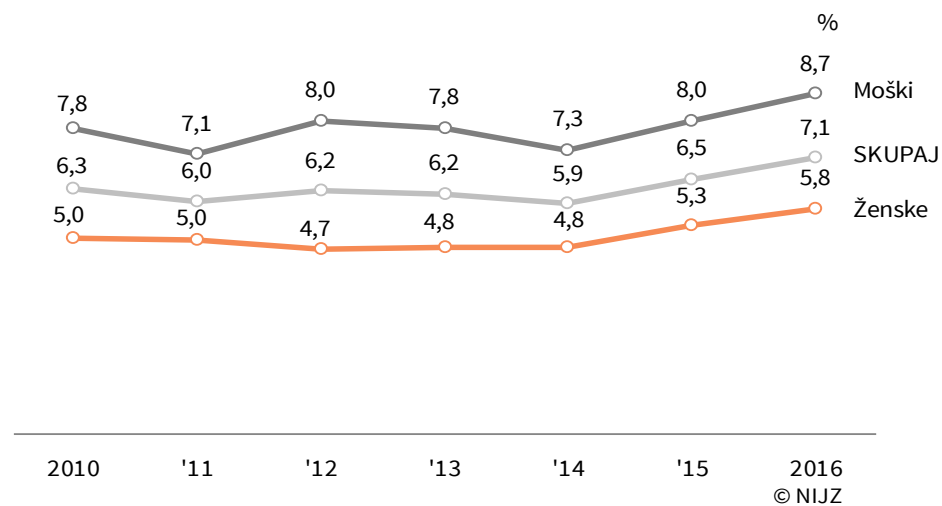
Analiza odzivnosti vabljenih po statističnih regijah je v letu 2016 ostala najvišja v goriški regiji (68,2 %), najnižja pa v obalno-kraški (59,9 %). V letošnjem letu je delež oseb, ki so se odzvale vabilu k sodelovanju v programu, izrazito višji od preteklega leta v vseh dvanajstih statističnih regijah. Podrobnejši pregled povprečne odzivnosti skozi celotno obdobje delovanja programa prikazuje splošni trend naraščanja v vseh statističnih regijah, kljub lanskoletnemu padcu.

Podroben pregled deležev pozitivnih presejalnih testov po statističnih regijah je pokazal, da imajo v letu 2016 najvišji rezultat prebivalci podravske regije (8,1 %), najnižji pa v primorsko-notranjski regiji (6,2 %). V letošnjem letu opazamo nekoliko zmanjšan delež pozitivnih testov v dveh statističnih regijah (primorsko-notranjska, obalno-kraška) v primerjavi z letom prej, v ostalih desetih regijah so vrednosti kazalnika izrazito porasle. Sicer pa je, kljub letošnjemu porastu, splošni trend zmanjševanja deleža pozitivnih presejalnih testov za prikrito krvavitev v blatu zaznati v dveh statističnih regijah (primorsko-notranjska, jugovzhodna Slovenija). V sedmih slovenskih regijah (savinjski, obalno-kraški, osrednjesloveski, posavski, zasavski, podravske in pomurski) pa zasledimo trend naraščanja povprečnega deleža pozitivnih testov. S tem, da tri regije (goriška, gorenjska in koroška) ohranjajo približno enako povprečje deleža pozitivnih testov skozi vsa leta delovanja programa.

4.2.1 Graf 1: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po spolu, Slovenija, 2010–2016

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

V Sloveniji je leta 2016 v Programu Svit sodelovalo 64,3 % povabljenih, kar je za skoraj 5% več v primerjavi z letom 2015 (59,7 %). V celotnem obdobju delovanja programa je mogoče zaslediti trend naraščanja odzivnosti na sodelovanje v programu. Delitev po spolu v letu 2016 prikazuje višjo odzivnost s strani žensk (69 %) kot moških (59,2 %). Podoben trend lahko opazujemo skozi vseh sedem let delovanja programa.

4.2.1 Graf 2: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po spolu, Slovenija, 2010–2016

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

V letu 2016 je v Sloveniji pozitiven izvid testa za prikrito krvavitev v blatu prejelo 7,1 % presejanih oseb, kar predstavlja najvišjo vrednost v vseh sedmih letih delovanja programa. Med odkritimi pozitivnimi izvidi je bilo moških za tretjino več kot žensk.

REGIONALNE PRIMERJAVE

4.2.1 Tabela 1: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	%
Pomurska	50,7	54,4	58,0	55,9	57,6	55,4	61,2	
Podravska	52,0	56,9	59,2	56,8	57,8	56,6	61,7	
Koroška	57,7	59,3	62,7	60,2	60,2	60,3	64,7	
Savinjska	55,5	57,0	60,9	59,3	60,2	58,2	63,2	
Zasavska	57,7	58,3	64,4	57,6	58,6	58,9	64,2	
Posavska	54,9	57,7	59,2	59,0	58,4	59,2	62,9	
Jugovzhodna Slovenija	62,0	61,4	65,8	63,5	63,8	63,3	67,6	
Osrednjeslovenska	59,2	59,9	64,1	62,7	61,8	61,9	65,4	
Gorenjska	60,8	60,2	65,7	62,1	63,1	62,0	67,8	
Primorsko-notranjska	57,5	56,5	61,8	59,1	58,9	59,4	63,5	
Goriška	62,9	60,2	66,9	63,7	65,4	63,5	68,2	
Obalno-kraška	53,6	53,5	57,3	55,4	54,9	55,5	59,9	
SLOVENIJA	57,0	58,3	62,3	60,1	60,4	59,7	64,3	

© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

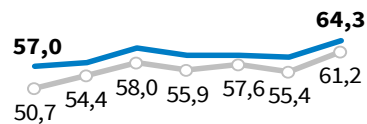
Podrobnejši pregled podatkov prikazuje splošni trend naraščanja povprečne odzivnosti skozi celotno obdobje delovanja programa v vseh statističnih regijah, kljub lanskoletnemu padcu.

Slovenija

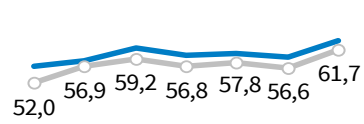
4.2.1 Graf 3: **Odzivnost vabljenih v Program Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2016

Pomurska

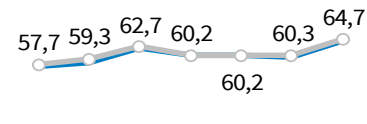
2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

Podravska

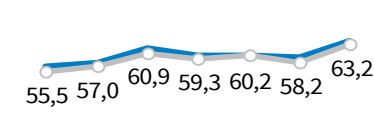
2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

Koroška

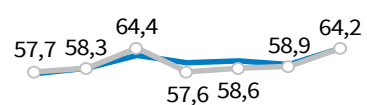
2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

Savinjska

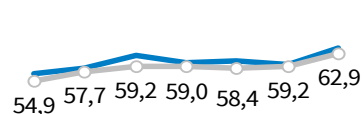
2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

Zasavska

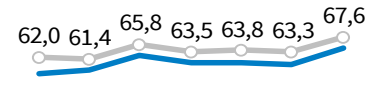
2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

Posavska

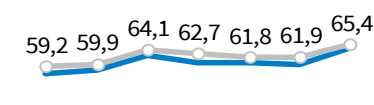
2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

Jugovzhodna Slovenija

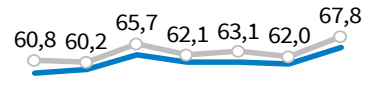
2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

Osrednjeslovenska

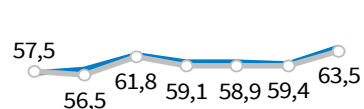
2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

Gorenjska

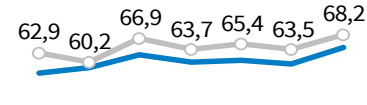
2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

Primorsko-notranjska

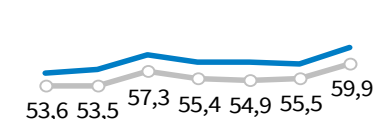
2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

Goriška

2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

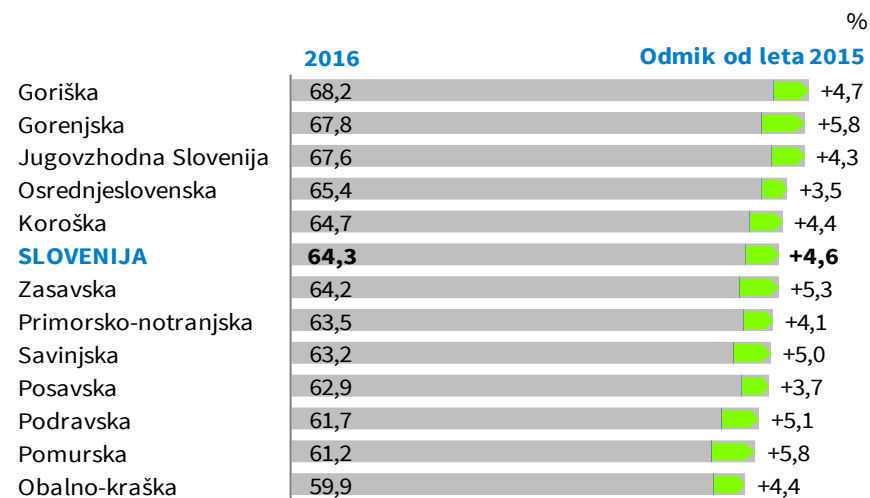
Obalno-kraška

2010 '11 '12 '13 '14 '15 2016

© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

4.2.1 Graf 4: **Odzivnost vabljenih v Program SVIT** po statističnih regijah, Slovenija, 2016 in odmik od leta 2015

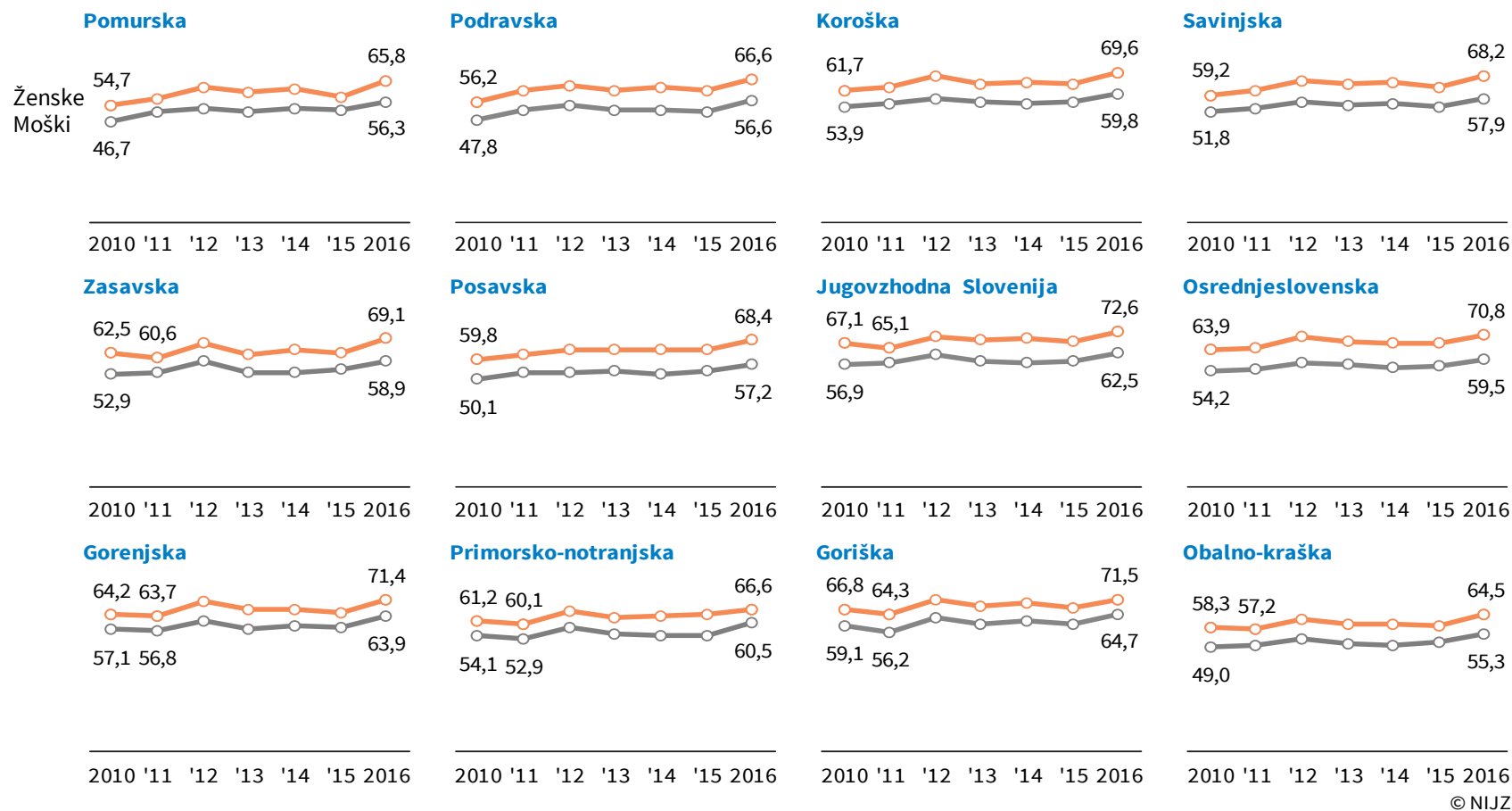
© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Analiza odzivnosti po statističnih regijah je v letu 2016 pokazala najvišjo odzivnost vabljenih v program v goriški statistični regiji, najnižjo pa v obalno-kraški.

4.2.1 Graf 5: **Gibanje odzivnosti vabljenih v Program Svit** po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2010–2016

© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Podroben pregled odzivnosti v program med moškimi in ženskami v statističnih regijah je potrdil splošni trend povprečne razlike po spolu v Sloveniji, saj je v vseh dvanajstih regijah izjavo o sodelovanju v programu vrnilo vedno več žensk kot moških.

Trendni črti odzivnosti moških in žensk ostajata približno enaki v vseh regijah skozi vsa leta delovanja programa.

4.2.1 Tabela 2: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2016

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	%
Pomurska	6,9	6,8	6,9	6,8	6,5	7,3	7,8	
Podravska	6,7	6,7	6,5	6,4	6,3	7,1	8,1	
Koroška	6,8	6,7	7,1	6,5	6,2	6,6	7,2	
Savinjska	5,8	5,8	6,1	6,1	5,6	6,6	7,0	
Zasavska	6,3	6,5	6,8	5,5	5,9	6,7	7,9	
Posavska	6,5	6,5	6,5	5,9	6,2	6,7	7,6	
Jugovzhodna Slovenija	6,6	6,5	6,2	6,0	5,9	6,1	6,7	
Osrednjeslovenska	6,1	6,1	5,9	6,1	5,8	6,4	6,7	
Gorenjska	6,3	6,3	6,3	6,2	5,8	6,3	6,6	
Primorsko-notranjska	6,2	6,3	6,3	6,4	5,5	6,3	6,2	
Goriška	6,0	6,0	5,6	5,5	5,4	5,6	6,3	
Obalno-kraška	5,9	5,9	5,6	6,1	5,6	6,5	6,5	
SLOVENIJA	6,3	6,0	6,2	6,2	5,9	6,5	7,1	

© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

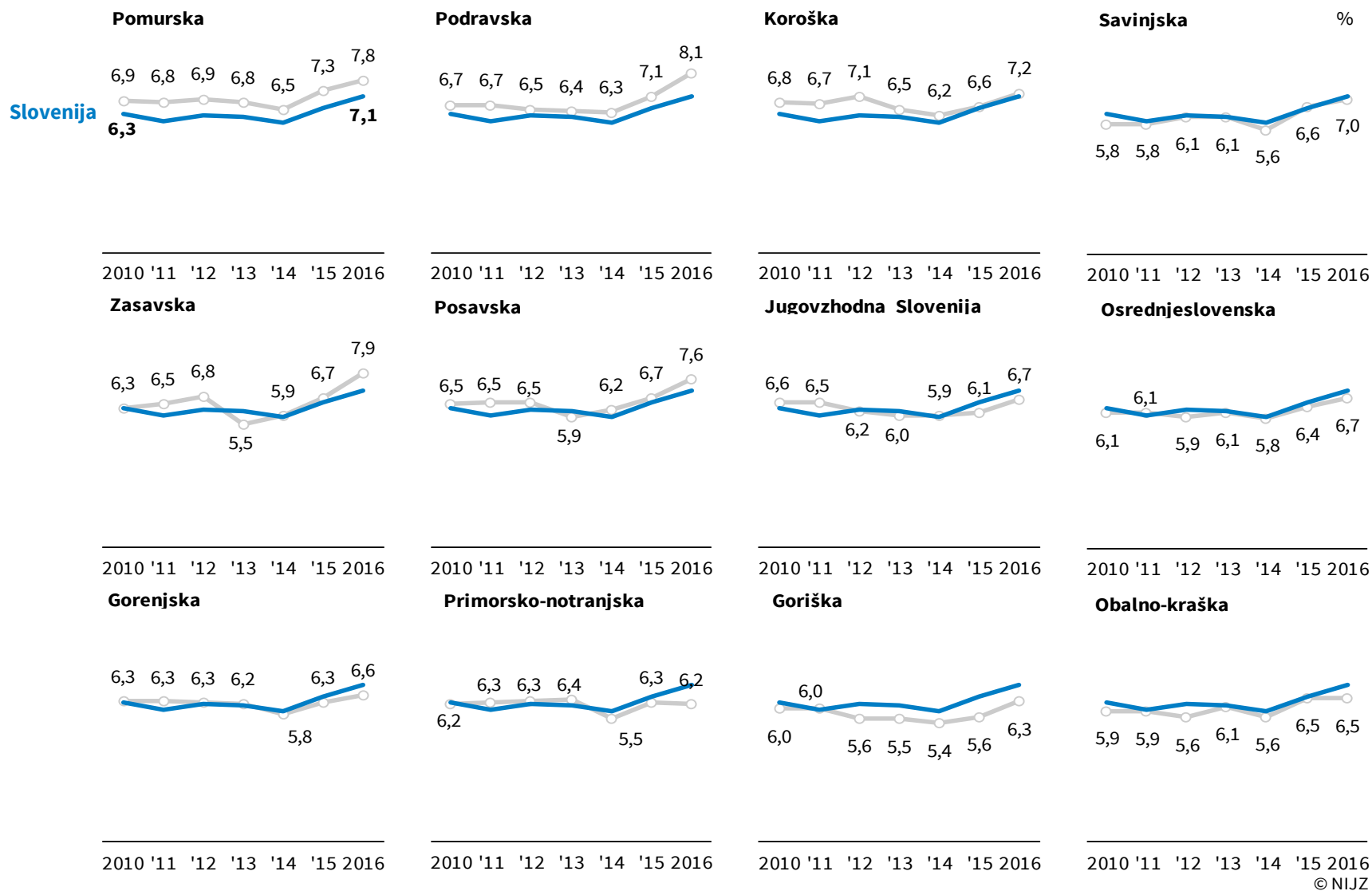
V letošnjem letu v dveh od dvanajstih statističnih regijah opazamo rahlo nižji delež pozitivnih testov (primorsko-notranjska, obalno-kraška) v primerjavi z letom prej, v ostalih desetih regijah so vrednosti kazalnika izrazito porasle.

Kljub porastu deleža pozitivnih presejalnih testov v letu 2016 je splošni trend zmanjševanja zaznati v dveh statističnih regijah (primorsko-notranjska, jugovzhodna Slovenija).

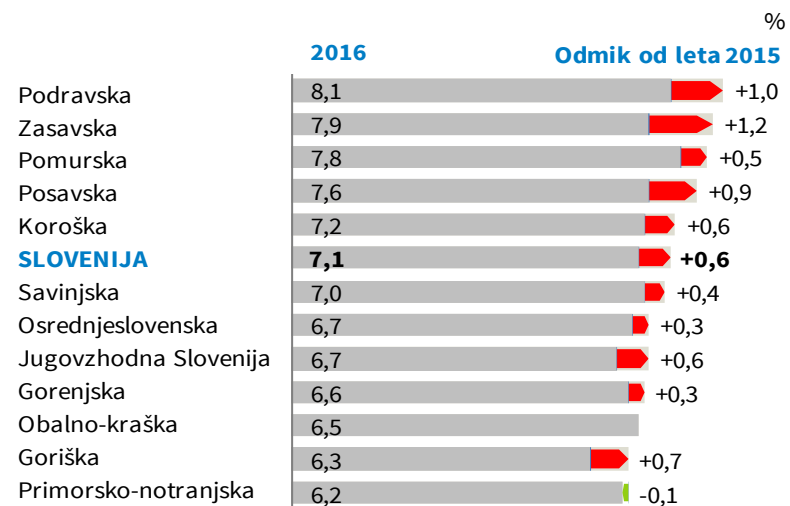
V sedmih slovenskih regijah (savinjski, obalno-kraški, osrednjeslovenski, spodnjeposavski, zasavski, podravski in pomurski) pa zasledimo trend naraščanja povprečnega deleža pozitivnih testov. S tem, da tri regije (goriška, gorenjska in koroška) ohranjajo približno enako povprečje deleža pozitivnih testov na prikrito krvavitev v blatu skozi vsa leta delovanja programa.

4.2.1 Graf 6: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2016

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

4.2.1 Graf 7: **Pozitivni presejalni testi v Programu Svit** po statističnih regijah, Slovenija, 2016 in odmik od leta 2015

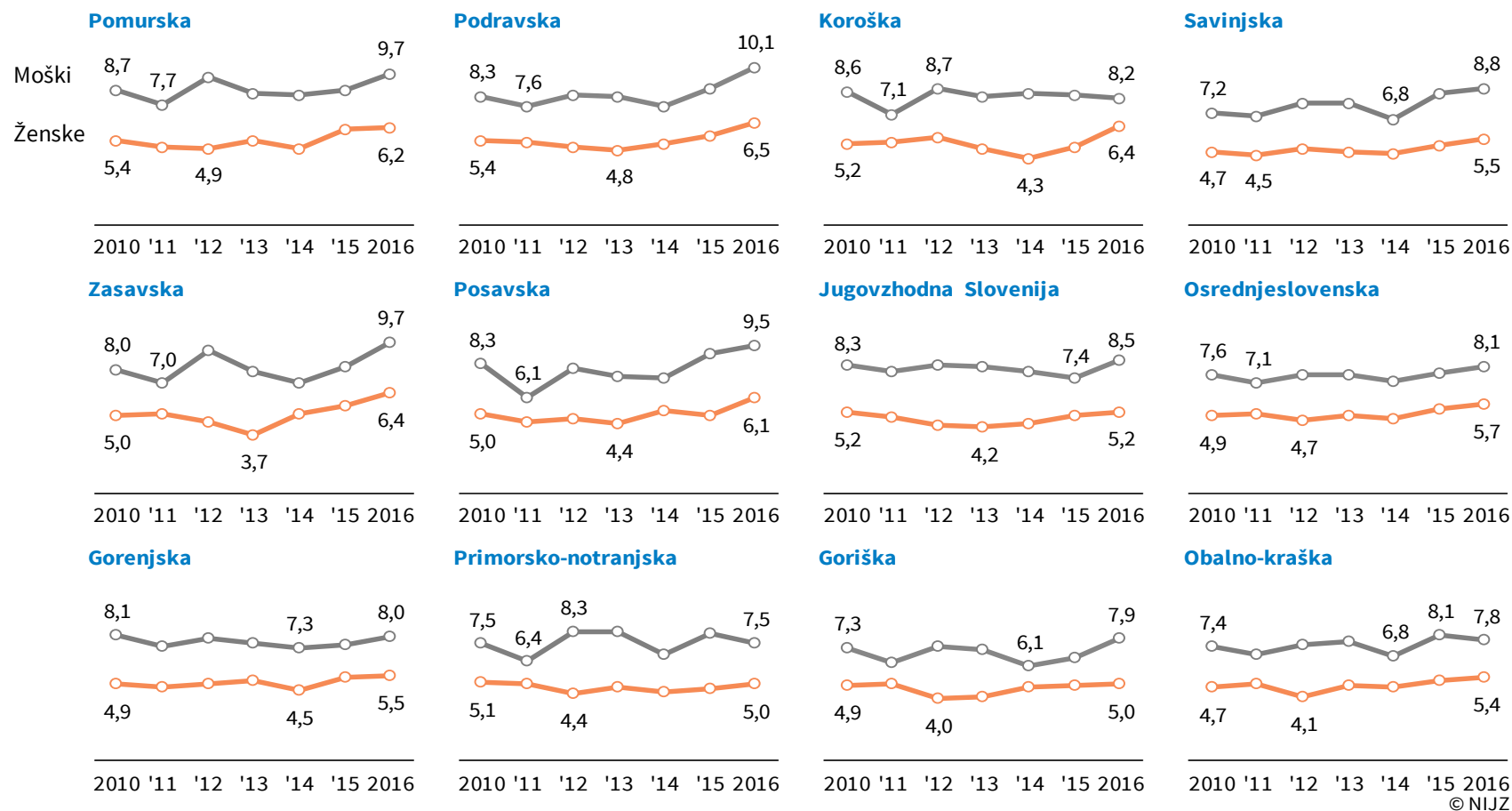
© NIJZ

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Podroben pregled deležev pozitivnih presejalnih testov na prikrito krvavitev v blatu po statističnih regijah v letu 2016 je pokazal najvišji rezultat med prebivalci podravske statistične regije, najnižjega pa v primorsko-notranjski.

4.2.1 Graf 8: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2016

Viri: NIJZ, Center za upravljanje programov preventive in krepitev zdravja

Analiza delitve deležev pozitivnih testov med moškimi in ženskami v statističnih regijah je potrdila splošni trend povprečne razlike po spolu v Sloveniji, saj je bilo med presejanimi osebami s pozitivnim testom v vseh dvanajstih regijah več moških kot žensk.

Deleži pozitivnih testov pri ženskah, ostajajo približno enaki v vseh regijah skozi vsa leta delovanja programa. Pri moških pa v istem obdobju opazimo relativno enake deleže le v treh regijah (gorenjska, osrednjeslovenska in jugovzhodna Slovenija), v ostalih pa se je odstotek pozitivnih testov zelo spreminjal.

DEFINICIJE

NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
Program Svit	Program Svit je državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja raka na debelem črevesu in danki, ki deluje na nacionalni ravni od leta 2009. Poteka pod okriljem Ministrstva za zdravje Republike Slovenije, nosilec programa pa je Nacionalni inštitut za javno zdravje.	V Program Svit se vključujejo moški in ženske, ki so v starosti med 50 in 69 let in, ki imajo urejeno osnovno zdravstveno zavarovanje. Vključijo se tako, da se odzovejo na vabilo, ki ga vsaki dve leti prejmejo po pošti iz Centra Svit. Presejanje poteka s pomočjo testa zna prikrito krvavitev v blatu, ki je očem nevidna, kljub temu pa lahko nakazuje na zgodnje znake bolezni, ki je, če je odkrita v zgodnji fazi, ko posameznik znakov bolezni še ne zazna, zelo dobro ozdravljiva.	Colorectal cancer screening program
Presejanje	Presejanje je pregledovanje navidezno zdravih ljudi s preprosto preiskavo ali testom.	Gre za poseben postopek vabljenja navidezno zdravih ljudi, da bi med njimi odkrili tiste, pri katerih je velika verjetnost, da že imajo predstopnjo ali začetno obliko iskanega raka.	Screening
Pozitivni izvid testa za prikrito krvavitev v blatu	Če je test za prikrito krvavitev v blatu pozitiven, to pomeni, da so v blatu prisotne krvne celice.	Pozitivni izvid testa za prikrito krvavitev v blatu nakazuje na morebitno prisotnost raka črevesja, ne potrjuje pa te diagnoze. Razlogov za črevesno krvavitev je več, zato je za razjasnitev potreben natančen pregled debelega črevesa s kolonoskopijo.	Positive test result

NAZIV	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGLEŠKI IZRAZ
Odzivnost	Odzivnost prikazuje delež prebivalcev, ki so v določenem koledarskem letu vrnili izjavo o sodelovanju, preračunan na število tistih prebivalcev, ki so v istem koledarskem letu prejeli vabilo.	<p>Odzivnost v program SVIT = (število prebivalcev, ki so vrnili izjavo o sodelovanju x 100) / število vabljenih prebivalcev</p> <p>Število prebivalcev, ki so vrnili izjavo o sodelovanju: v imenovalcu se od števila vabljenih prebivalcev odšteje število tistih, ki jim pošte ni bilo mogoče vročiti.</p> <p>Število vabljenih prebivalcev: med vabljenimi prebivalci ni tistih, ki so bili v času vabljenja več mesecev brez obveznega zdravstvenega zavarovanja.</p> <p>Višje vrednosti kažejo večjo odzivnost in pomenijo boljšo osveščenost in ravnanje prebivalcev v preventivni skrbi za svoje zdravje, nižje vrednosti kažejo manjšo odzivnost in pomenijo slabšo osveščenost in ravnanje prebivalcev v preventivni skrbi za svoje zdravje.</p>	Response to invitation in colorectal cancer screening

SEZNAM GRAFOV IN TABEL

SEZNAM GRAFOV

4.2.1 Graf 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po spolu, Slovenija, 2010–2016.....	4-3
4.2.1 Graf 2: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu, Slovenija, 2010–2016	4-4
4.2.1 Graf 3: Odzivnost vabljenih v Program Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2016	4-6
4.2.1 Graf 4: Odzivnost vabljenih v Program SVIT po statističnih regijah, Slovenija, 2016 in odmik od leta 2015	4-7
4.2.1 Graf 5: Gibanje odzivnosti vabljenih v Program Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2010–2016.....	4-8
4.2.1 Graf 6: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2016.....	4-10
4.2.1 Graf 7: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2016 in odmik od leta 2015.....	4-11
4.2.1 Graf 8: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2016	4-12

SEZNAM TABEL

4.2.1 Tabela 1: Odzivnost vabljenih v Program Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2016.....	4-5
4.2.1 Tabela 2: Pozitivni presejalni testi v Programu Svit po statističnih regijah, Slovenija, 2010–2016	4-9